

NOVA PRAVDA

 Uredništvo in uprava v Ljubljani, Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77. **Izhaja vsako soboto.** Mesečna naročnina 6 dinarjev, za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Sramota za sramoto.

Kar se pri nas na polju socijalno-politične zakonodaje in vladanja dela in ne dela, ni več samo sramota. Razmere postajajo take, da niso samo naš državni kulturni škandal, ampak že evropski škandal.

Surov in grob udarec v obraz so dobili državni uradniki. Sploh se z našim uradnikom počenja, kakor z živino in še to je milo rečeno. Najbolj pridna živina, ki vleče, je največkrat tepena. Državni uradnik je brez vsake pravne zaščite in zdi se, kakor da je to samo zlo, ki mora biti. Da dražijo in pridobivajo zase kmeta in delavca, hujskajo ta dva stanova proti uradnikom, češ, da je to samo »gospoda«, ki ni vredna niti prijaznega pogleda. In ker mora uradnik vršiti dostikrat neprijetne posle svoje dolžnosti, kar ga osovražuje, imajo take hujskarije zelo lahek uspeh. Toda to »delo« je zlasti za delavca usodepolno in škodljivo. Uradnik je izvrševatelj zakonov in mora biti izvrševatelj ljudske volje. Uradnik je narodni sluga. V Ameriki se uradni spisi na stranke zaključujejo z izrazi udanosti, poslušnosti in pokornosti napram stranki. To je ljudsko in demokratično. Toda vsak sluga je pač tak, kakor z njim gospodar postopa. Sluga pri dobrem gospodarju je dober, pri slabem slab. Tako je vedno bilo in bo. Mi hočemo ljudsko upravo. To se pravi hitro in dobro reševanje vseh stvari, prijaznost in ustrežljivost napram stranki, kateri je treba dati vsa navodila, potreben pouk. Dobra uprava skuša poiskati vsa pota in sredstva, da upravičenim potrebam strank ugoditi. Dolžnost dobre ljudske uprave je, da se vedno bolj in bolj izpopolnjuje, da išče vedno nove možnosti ustvariti razne naprave, ustanove, sredstva itd., kar ljudstvu v izboljšanje življenja še manjka. Gonilno silo dobri upravi, t. j. vednemu izboljšanju dnevnega življenja, daje le uradnik. Na uradniku je, da življenje opazuje, da se pogloblja v razmere delavca, obrtnika, kmeta in trgovca in da skuša njih težnje in potrebe prav razumeti in jim ugoditi. Uradnik dobre uprave s silo svojega razuma išče in primerja uspehe in naprave javnega državnega dela v drugih državah in iste uveljavlja tudi doma. Dober uradnik vedno izpopolnjuje in množi bogastvo naroda, kakor to dela dober gospodar na svojem posestvu. *Da pa more biti uradnik res dober in v blagoslov ljudstva, mu je dati primerno spoštovanje in ugled, dati mu je znosno življenje, da se njegove misli ne potapljajo v dnevne skrbi, ampak le v potrebe in težnje ljudstva.* Uradnik, ki ima dobrega gospodarja, potreben in težen ljudstva ne bo razumel in jih ne bo hotel razumeti. In nihče mu tega zameriti ne sme. Delavstvo to resnico na sebi občuti. *Ako delodajalec težen in potreben svojega delavca ne pozna, se bo zaman trudil, da dvigne delavčovo delavoljnost, zavest odgovornosti, skrb za gospodarjev napredek.*

Vse, kar se danes godi z državnim uradnikom, je kulturna sramota, v neizmerno škodo zlasti delavskega razreda. Delavski razred najbolj potrebuje dobre uprave. Delavcu ni dodeljeno, da bi imel zadostno izobrazbo, da bi se spoznal v vseh skrivnostnih potih upravnega življenja in bi z raznimi sredstvi in pripomočki mogel akte slabe upra-

ve v svoj prilog ublažiti ali odstraniti. Izobražen človek že vedno najde kak izhod, da udarec ni prehud. Premožen človek tudi podkupi — ako je uprava slaba. Delavec pa je izročen brezobzirno poštenosti ali nepoštenosti uprave. In se mora udati, pa tudi ako se mu zgodi krivica.

Zato delavstvo energično zahteva, da se preneha s tem obešanjem rednega državnega uradništva, da se mu ustvari znosnejše življenje, da bo uradnik mogel delati res v korist delovnega ljudstva. Izigravanje kmeta in delavca proti uradniku mora nehati. Ta boj je do skrajnosti nemoralen, voditi ga more le nemoralen človek. *Ako uradnik danes umira, ne moremo od njega zahtevati življenja in ustvarjanja.* Uradnik slabi upravi ni kriv. Nezadovoljstva delavca in kmeta ne usmerjajte v napačno smer. Nezadovoljstvo, ki danes izvira iz slabe uprave, je usmerjeno proti gospodarju, ki uradniku ne dá kruha, da bi živel. *Sestranski bataljoni še nikdar niso gradili, oni so rušili in podirali.*

Francoski ministrski predsednik in finančni minister Poincaré je v načrtu za ozdravitev francoske denarne krize poudaril, da hoče to doseči med drugim tudi z zvišanjem plač državnim namoščencem. Ravno narobe kakor pri nas. »Povodenj« je vlada navedla za vzrok znižanju prejemkov državnim uradnikom. Ako bi bila v naši državi taka denarna kriza, kakor je sedaj na Francoskem, bi po našem receptu državnim uradnikom plače sploh ukinili, češ, da uradnik, ki je za državo navdušen, dela lahko zastoj. Poincaré ni nimen človek. On misli: z zvišanjem prejemkov državnih uradnikov bo rastla njih gospodarska moč, da bodo sposobni zadostiti svojim materialnim in kulturnim potrebam. Uradnik, ki je jedro konsumentov, pri svojem dobrem materialnem položaju množi cirkulacijo denarja, s tem razvoj trgovine, obrti in industrije, da te narodne gospodarske panoge postanejo gospodarsko in denarno močne, da jih potem more država pošteno in močnejše ob-

davčiti. Z dobrimi plačami državnim uradnikom (in seveda sploh vseh konsumentov, tudi delavcev) država krepi svojo davčno moč in si s tem omogoča spraviti finance v red. Tam pa, kjer nihče ničesar nima, davki ne morejo dosti vzeti, ali pa morajo solde pri samih beračih okoli loviti. Pri tisoč beračih država komaj toliko davkov dobi, kakor pri enem samem dobrem obrtniku. Zato je Poincaréjev načrt premišljen. Le površna finančna uprava skuša dobiti potrebna sredstva z znižanjem plač. *Zato udarec našemu državnemu uradniku v obraz ni bil potreben in v zdravi in sistematični finančni politiki ni utemeljen.* Ako državni uradnik nima, da bi si za zimo kupil obleko, krojač in njegovi pomočniki ne bodo imeli dela, ne bodo zaslužili in torej tudi obdavčeni ne bodo mogli biti. Tako bo država zopet na starem. S takimi sredstvi našega gospodarskega življenja ne bomo ozdravili. To se pravi na enem koncu namišljeno graditi, na drugem pa podirati.

Znižanje prejemkov državnih uradnikov je le nov dokaz, da naša vlada za socijalna vprašanja nima prav nobenega in niti najmanjšega smisla. Hladnokrvno gre mimo umirajočih. Gorje pa zlasti delavstvu pod takim gospodarjem. Propasti mora popolnoma. Hujskarije proti drugim stanovom ga ne bodo rešile. *Pomoč je le v krepki in velikopotezni socijalno-skrbsteni zakonodaji.*

Dan na dan postaja jasnejša potreba, da delavstvo vse države strne svoje vrste in se bori za ozdravitev razmer v Beogradu. Ako okrog hiše smrdi, ne govoriti, da gremo stran s separatistično hišo, ako pa vemo, da bo smrad kljub temu ostal. Ne, treba je zagrabit za golito in gnojnico izmetati ven. Delavstvo mora spoznati, da le krepka narodna in vsedrjavna politika more prinesiti rešitev. Dovolj je bilo zablod, vidimo, da je vsaki dan slabše, mesto, da bi bilo boljše. Zato se mora naše narodno delavstvo pripravljati na krepak udarec in z vso doslednostjo pomesti s sedanostjo. Nad nas bo drugače prihajala sramota na sramoto, dokler konečno ne utonemo v Radičevih lepih besedah in dokler nas ne požre prah, ki se dviga za njegovim avtomobilom.

Deveturni delovnik v Italiji.

Kratka vest iz Rima javlja, da se je vršila minule dneve v palači Chighi seja zastopnikov fašistovskih strokovnih organizacij, delodajalcev in delavcev z Mussolinijem glede praktične izvedbe zakona o deveturnem delavniku. Končnoveljavni sklep do sedaj še ni storjen, naravno, ker je problem zelo mnogostranski.

Za podaljšanje osemurnega delavnika ne gre samo v Italiji, temveč tudi na Poljskem. Znano je, da je pred kratkim o tej možnosti razpravljala Pilsudskijev list »Polska Zbrojna«. Ker Poljska je predelala več kot eno težko gospodarsko in finančno krizo. Italija pa, ki se je na solncu svojih fašistovskih metod, udeleževanih v vsem življenju, upopolno razvijala — vsaj sama je tako trdila in svet ji je verjel — ista Italija od leta 1924. s skrbjo opazuje neugodni razvoj svoje lire in postaja nervozna pri vsaki točki kurzne padca.

Poljska ne najde iz težavnega položaja drugega izhodišča kot podaljšanje delovnega časa. Poljska je država, kjer se še danes najde mnogo značilnih znakov davno propadlega fevdalnega življenja in uprave. Italija pa je dala svetu novo gibanje, na katero je zelo ponosna in v katerem vidi zdravilo za vse boleznijo povojnega življenja. Pravi mu fašizem. Pri tem pa uvaja deveturni delavnik prav tako kot Poljska.

Ni tega še davno, ko je znameniti italijanski finančni minister grof Volpi slavil svoje triumpfe. Vrnil se je iz Newyorka in Londona s sijajnimi pogodbami o konsolidaciji italijanskih dolgov — Amerika je popustila celih 74 odstotkov — in je v upanju na restavracijo italijanskega kredita po teh pogodbah uravnovesil italijanski državni proračun — seveda bolj z računskimi igračkami kot resničnim uravnovesjem prejemkov in izdatkov. Zavrl

je nadaljnje naraščanje nepokritih bankovcev. Z eno besedo, nastopil je kot odrešenik italijanskih financ. Toda glej: istočasno z vestmi o podaljšanju delovnega časa italijanskega delavca in uradnika so prišle tudi vesti o možni demisiji Volpija.

Izkazalo se je, da nobena država in noben narod ne more izvršiti, kar presega njegove sile, in znova je potrjen izrek, da v gospodarskem življenju ne vzdržijo dolgo umetna sredstva, ki ne odgovarjajo prirojenim gospodarskim potrebam pa tudi silam države. Kurz lire se je sicer ustalil v razmerju 120 napram angleškemu funtu, toda stabilizacija, izvedena prehitro in, rekli bi, preponosno, kot vsa italijanska politika zadnjih let, je pokazala naenkrat tudi svoje slabe plati. Italija se je predvsem obvezala plačati zelo popustljivim Zedinjenim državam in Veliki Britaniji v celoti pet milijard dolarjev, ki, sistematično naložene v Italiji sami, omogočajo angleškemu narodom, polastiti se vsega italijanskega narodnega premoženja, ki se ceni na 20 milijard dolarjev. Poleg tega otežuje položaj znatna kreditna kriza, ki se neizogibno pojavlja v vseh državah, ki izvajajo stabilizacijo svoje valute po angleškem načinu, to je, popolni ali delni vrnitvi k zlati valuti, in pojavlja se zato, ker postaja kredit monopol angleških in ameriških bančnih zavodov. Poleg tega se je pojavila konkurenca francoskih industrijskih iz-

delkov, proti kateri se Italija zama bori, ker ima lira v primeri k tujim devizam višjo nakupno silo kakor frank. In takih težav bi se dalo naštet še celo vrsto.

Italijanska vlada se je odločila za jako ostre ukrepe, da bi zastavila nadaljnje obrezovanje vrednotenja lire. Zvišala je stare in uvedla nove davke, pripravlja se k prodaji državnih monopolov in k vezanemu državnemu gospodarstvu z devizami, pogaja se za inozemsko posojilo. Znižala je sčasoma krožeče bankovce za 25 milijard, dosegla je proračunski prebitek, ki naj v letih 1924. do 1926. doseže 1200 milijonov lir, toda njena trgovska bilanca, v letu 1924. pasivna s samo štirimi milijardami lir, izkazuje leta 1925. že sedem milijard lir primanjkljaja, letos pa bo še slabše. Plačilna bilanca pa je naravnost brezupna. Ker ravno ta ne prenese umetnih sredstev in ni prav nič pod vplivom velikih političnih izjav. Izboljša se lahko samo s skrajnim napotrom vseh narodovih sil.

Zato uvaža Italija 9urni delovnik. Washingtonske konvencije o osemurnem delovniku ni ratificirala, socialistične organizacije je potlačila — zakaj bi torej ne uvedla deveturnega delovnika?

Gre samo zato, ali je bilo radi takih dobrot treba uvajati fašizem in ali so prav to tiste dobrote, ki jih hoče fašizem prinesiti ne samo Italiji, temveč tudi drugim narodom?

katerih zastopa eden delodajalce, drugi delavce. Tudi ti se imenujejo na predlog strokovnih organizacij delodajalcev in delavcev, toda imeti morajo najmanj triletno izkušnjo kot prisledniki delovnih sodišč.

Državno delovno sodišče bo sestavljeno sledeče: iz predsednika, kateri mora biti senatni prezident najvišjega sodišča, in iz podpredsednika (senatni prezident ali svetnik državnega najvišjega sodišča, poučen o delavskih vprašanjih) ter dveh prislednikov sodnikov, od katerih zastopa eden delodajalce, drugi pa delavce. Prisledniki se imenujejo na predlog strokovnih zvez delodajalcev, odnosno delavcev.

Pred delovnimi sodišči se bo razpravljalo o sledečih vprašanjih: 1.) spori iz kolektivnih pogodb, stavk ali izločitev, kakor tudi zadeve, ki so v zvezi s svobodo strokovnega organiziranja; 2.) spori, izhajajoči iz delovnih pogodb; 3.) spori med organizacijami delodajalcev in delojemalcev in spori med posameznimi člani teh organizacij, če so strokovne narave; 4.) spori, ki so v zvezi z gotovimi določbami zakona o obratnih svetih.

Pravniki nimajo pravice zastopati stranke pred delovnimi sodišči, pač pa imajo po osnovi zakona to pravico posebno kvalificirani predstavitelji delodajalskih in delavskih strokovnih organizacij. Proti vsaki razsodbi se more stranka pritožiti vzklicnim potom na višjo instanco: 1.) če gre za vrednost preko 300 mark; 2.) če gre za razsodbo osnovne važnosti; 3.) če gre za kolektivno pogodbo, ki je v veljavi tudi izven mejá dotičnega okraja.

Delavske organizacije iz različnih vzrokov niso zadovoljne z zakonsko osnovo v tej obliki, posebno jim ni všeč, da zakonski predlog po njihovem mnenju povečuje vpliv poklicnih sodnikov.

Povsod na svetu vidimo, da se v socialni zakonodaji dela in napreduje, samo pri nas v blagoslovljeni Jugoslaviji spimo trdno spanje pravičnega.

Delovna sodišča v Nemčiji.

Nemška državna vlada je predložila Reichstagu osnovo zakona o delovnih sodiščih, ki je bila po razpravi v prvem čitanju odkazana v podrobno izdelavo socialno-političnemu odboru.

Osnova zamišlja ustanoviti tri vrste delovnih sodišč. Prva instanca bo v zvezi z okrajnimi sodišči (okrajno delovno sodišče); druga instanca bo v zvezi z deželnimi sodišči (deželno delovno sodišče); tretja instanca pa bo v zvezi z najvišjim sodiščem (državno delovno sodišče).

Okrajna delovna sodišča bodo sestavljena iz predsednika in njegovega namestnika (sodnikov ali oseb s sodniško kvalifikacijo) in dveh prislednikov, od katerih bo eden zastopal delodajalce in eden delojemalce. Prislednike imenujejo višji upravni organi izmed oseb, predlaganih od industrijskih organizacij delavcev in delodajalcev dotičnega okraja.

Deželna delovna sodišča bodo sestavljena iz predsednika in podpredsednika (sodnikov višjega deželnega sodišča, poučenih o delavskih vprašanjih) in iz dveh prislednikov, od

Socialno zavarovanje v ČSR. (Konec.)

Kdaj nastane pravica do zavarovalnine?

Pravica do kakršnekoli zavarovalnine iz naslova starostnega ali invalidnega zavarovanja nastane šele po preteku čakalne dobe, to je po plačanju 150tedenskih prispevkov. Pri prostovoljnem zavarovanju, to je zavarovanju, katerega delavec sam nadalje vzdržuje in sam plačuje prispevke, se štejeta dva tedna za enega. Poleg tega zahteva zakon, da mora pripadati čakalni dobi 150 tednov vsaj 13 tednov dolžnega zavarovanja v zadnjih dveh letih. Če zavarovanec umre v čakalni dobi, imajo zavarovančevi dediči pravico do odpravnine, ki znaša enoletno invalidno rento onega razreda, v katerem se je zavarovanec nahajal na dan smrti.

Iz zavarovanja tekoči dohodki.

Po preteku čakalne dobe ima zavarovanec pravico: 1. na invalidsko rento, če radi bolezni ali kake druge namenoma nezakrivljene telesne ali duševne napake v dotedanjem poklicu, primernem delu, ne more zaslužiti niti za tretjino tega, kar zasluži drug nameščenec pri istem delu in istem okraju. Za invalidnost je torej merilo dvetretjinska nesposobnost za delo. Invalidna renta pričinja teči z dnem ugotovitve invalidnosti in konča s smrtjo.

2. Na starostno rento, do katere ima zavarovanec pravico brez ozira na invalidnost, če je dosegel svoje 65. leto in če se nadalje vztraja pri delu, ki je podvrženo zavarovanju; toda ne sme zaslužiti več kot tretjino onega, kar zasluži zdrav delavec v njegovi stroki.

3. Na vdovsko rento ima pravico vdova po zavarovancu, kateri je na dan smrti užival ali imel pravico na invalidno ali starostno rento, če si v času možne smrti ali pozneje radi invalidnosti ne more sama preživljati. Za invalidno se smatra vdova, katera vsled bolezni ali kake druge napake ne more zaslužiti niti tretjine tega, kar zasluži v njenih razmerah sicer zdrava ženska.

Če je bila zavarovana žena, ki je popolnoma ali v pretežnem delu preživljala rodbino, ima isto pravico do vdovske rente mož. Nezmožnost za delo in invalidnost vdove (vdovca) ugotavlja od OSZ določeni zdravnik. Pogoji za pridobitev pravice do vdovske rente so najtežji v tem zakonu in pričakuje se, da se bodo zadevne določbe izpremenile tako, da bo dobivala vdovsko rento vsaka siromašna zavarovančeva vdova brez ozira na invalidnost.

4. Na sirotinsko rento ima v slučaju zavarovančeve smrti pravico vsak otrok, ki še ni dosegel 17. leta, če je zavarovanec že užival starostno ali invalidno rento ali imel pravico do nje. Nezakonski otrok ima isto pravico, če je bilo očetovstvo sodno ugotovljeno ali še za zavarovančevega življenja priznано. Otroci, ki so bili sprejeti za svoje, in varovanci imajo iste pravice, če so bili v rodbini zavarovanca preživljani brezplačno vsaj pol leta pred njegovo smrtjo. Tudi zavarovančevi vnuki imajo iste pravice, če jih je zavarovanec v pretežnem delu vzdrževal in če ni najvišja pripustna mera invalidne rente že izčrpana po njegovih lastnih otrocih.

Invalidna in starostna renta sta enaki in sestojata: iz 500 Kč osnovne vsote, 500 Kč državnega prispevka in iz doklade, ki je enaka eni petini

plačane zavarovalnine in iz doklade za otroke do 17 let, ki je enaka eni desetini rente.

Invalidna in starostna renta znaša torej pri zavarovancu brez otrok po plačanih zavarovalnih tednih v Kč:

	150	500	1000	1500	2000	2500
Razred A:	1129	1430	1860	2290	2720	3150
Razred B:	1171	1570	2140	2710	3280	3850
Razred C:	1213	1710	2420	3130	3840	4550
Razred D:	1264	1880	2760	3640	4520	5400

Prispevki za otroke.

K tej renti se doplačuje prispevek za otroke do 17 let, in sicer za vsakega otroka eno desetino rente. Prispevek se računa samo od osnovne rentne vsote in doklade, torej ne tudi iz državnega prispevka. Izračunamo ga, če odbijemo od zgoraj navedenih iznosov 500 Kč državnega prispevka in ostanek delimo z deset, s čimer dobimo prispevek za enega otroka.

Izračunavanje rente.

Jasno je, da nobeden zavarovanec ne bo vse življenje in vso zavarovalno dobo v istem mezdinem razredu. Po tem, koliko prispevkov je plačal v kakem razredu, se ravna višina doklade in s tem cele rente.

Če uživa oseba, ki je upravičena do starostne ali invalidne rente, že nezgodno rento ali penzijo od pokojninskega zavoda, potem dobiva invalidno, oziroma starostno rento samo tedaj, če nezgodna renta ne presega dveh tretjin srednjega meznega razreda bolezenskega zavarovanja. Če je invalidna renta sama po sebi višja kot ta vsota, potem se izplačuje samo presežek.

Ameriški nazori o evropski gospodarski krizi.

V Pištjanjih, znanem zdravilišču v ČSR, se nahaja sedaj eden najznamenitejših mož Amerike, inženjer dr. G. Lindenthal. G. Lindenthal se je rodil v Brnu der študiral deloma v Brnu, deloma na Dunaju. V Ameriki je napravil zelo hitro karijero. Že pred vojno je bil imenovan za mostnega komisarja v Newyorku. Izvedel je stavbo največjega ločnega mostu na svetu — mostu Hellgata — ki meri 300 metrov. Že v početku svoje karijere je zgradil mostove Monongahel in Alleghany v Pittsburgu, Kentucky za Pacifik Railvay in 1407 m dolg most čez reko Ohio in ogromen most čez reko Hudson. V Ameriki ga nazivljajo «kralj mostov».

Ing. dr. Lindenthal, ki je častni doktor brnske in dunajske univerze, je poročevalcu «Českega Slova» podal svoja naziranja o evropski gospodarski krizi, ki so v mnogem popolnoma nova in različna od naziranj drugih ameriških učenjakov in bodo gotovo vzbudila zanimanje vseh krogov.

Mnogi hočejo doseči sanacijo evropskih gospodarskih razmer v kratkem času s preureditvijo industrije na množinsko proizvodnjo. To naziranje smatra Lindenthal za napačno, ker je evropsko gospodarstvo za množinsko proizvodnjo mnogo manj primerno nego ameriško. Množinsko proizvodnjo zahteva ogromno investicije in povzroča velike prodajalne izdatke, ki se dajo opravičiti samo z možnostmi razsežnega trga. In vprašanje je, če so evropski trgi zmožni konzumirati proizvedeno blago, in ali je možno zvišati potrebo z reklamo ameriške razsežnosti. Pa tudi, če bi se to posrečilo, bi to trajalo precejšnjo dobo, k čakanju uspehov te metode pa evropsko gospodarstvo že nima več časa. Evropske države morajo najprej rešiti važnejše probleme, ki morejo po udeležitvi postati osnova množinske produkcije.

Kot primero je dr. Lindenthal navedel, da proizvaja češkoslovaška težka industrija dobro blago, ki je tudi v Ameriki zmožno konkurence, toda čeprav je tako tudi v drugih industrijah, vendar gospodarstvo v češkoslovaški republiki ni zdravo. Za vzrok smatra nazadovanje poljedelstva. Pravilo: «Če ima denar kmet, ga ima vsakdo» velja še danes. Radi tega je treba dati poljedelcem na razpolago zadosten kapital in jim zagotoviti zaščito. Industrija mora predvsem preskrbovati domači trg in ustvariti trg za svoje izdelke doma. Država mora vzdrževati svoj proračun v ravnovesju in regulirati uvoz in izvoz.

To je seveda možno samo tedaj, če se politiki ne bodo pečali z narodnim gospodarstvom in če se demokrati in parlamentarci ne bodo s svojimi političnimi vplivi vmešavali v gospodarske zadeve. Po mišljenju dr. Lindenthala more Evropo rešiti samo gospodarski diktator, ki svojo stvar v resnici razume.

V Evropi se stalno govori o pomanjkanju kapitala. Toda temu ni tako. Evropski kapital je danes po večini naložen neporabljen v bankah, medtem ko se porabi v Ameriki vsak dolar za produktivno delo. Depozitni račun (račun naloženega denarja) je neprimerno manjši kot račun izposojenega denarja. To izgleda v prvem trenutku paradokso, ker običajno vlada naziranje, da ne gre več posojati kot se ima. Zato puščajo ležati evropske banke 40 do 50 odstotkov svojih depozitov v predalih, ostanek pa posojajo na odušne obresti. Ameriške banke posojajo svoj poslednji dolar na nizke obresti in puste denar produktivno delati. Če bi se Evropa ravnala po teh principih, ne bi primanjkovalo denarja, niti ne bi bilo visokih obresti in Evropa bi ne bila odvisna od ameriškega kredita. Izposojenega denarja Evropa pri danih razmerah ne more nikdar vrniti. Toda gornja temeljita iz-

premembra bi se dala izvesti samo tedaj, če bi se Evropa rešila svoje bolezni — vse spolitizirati.

Amerika razumevno želi gospodarsko ozdravljenje Evrope. Splošno naziranje je, da se dá ozdravljenje doseči le z medsebojno izmenjavo prebitkov produkcije. Predvsem bi prišli v poštev evropski umetniški izdelki in izdelki evropske male obrti, ki bi našli v Ameriki dober trg, ker teh izdelkov v Ameriki, kjer prevladuje množinsko proizvodnjo, primanjkuje. Evropa je po podedovani priložnosti svojih delavcev in svojem razvitem okusu na tem polju daleč pred Ameriko. Američani popolnoma priznavajo upravičenost evropskih investicij. Kljub temu pa se Evropa ne sme zanašati samo na ameriški kredit, temveč mora z vsemi sredstvi skušati, pomagati si sama in to predvsem z zvišanjem poljedelske produkcije. Če bi bila katera evropskih držav popolnoma odrezana od ostalega sveta, bi šel njen razvoj gotovo v to smer. Toda tudi brez take izolacije se dá izvesti gospodarska preorijentacija in opustitev sedanjega pota, ki hoče samo z zvišanjem zunanje trgovine odpomoči bedi.

Drugo pot k ozdravljenju vidi dr. Lindenthal v kreditu, ki ne vpije po zlatu in ki bi bil samo izmenjevalno sredstvo dnevnega dela enega človeka za dnevno delo drugega človeka. To je popolnoma enostavna formula. V vsaki evropski državi bi se morala notranja kreditna potreba ločiti od upravljanja državnih dolgov. V to svrhu bi se moral uvesti dvojen denar, in sicer poseben z zlatim kritjem in pa notranji, produktijski denar, ki bi se na borzi ne beležil in ki bi se uporabljal izključno za produktivno delo. V tem primeru bi bilo treba majhen del, recimo desetino vsega narodnega premoženja, sestoječega iz zemljišč, rudnikov, podjetij itd. izpremeniti na kreditne bone in to desetino naložiti na daljšo dobo. Ta fond bi se ne smel nikdar povečati in na njegovi osnovi bi moral državni denarni zavod dajati kredite na največ tri odstotne obresti produktivnim svrham k dispoziciji. Na ta način bi bila notranja kupna vrednost de-

Vdovska renta.

Pravico do vdovske rente ima invalidova vdova ves čas delane nezmožnosti in ta renta znaša polovico invalidne rente, do katere je imel pravico njen mož. Če se vdova znova omoži, dobi odpravnino v višini triletnje rente. Na vdovsko rento družica (nezakonska žena) nima pravice.

Sirotninska renta.

Sirotninsko rento dobivajo otroci do 17. leta in znaša ta renta za enostransko osiročeno dete eno petino, za popolnoma osiročeno pa dve petini invalidne, oziroma starostne rente. Torej se ne računa iz prispevkov za otroke, katere bi dobival zavarovanec do 17. leta starosti svojih otrok.

Skupna vsota sirotninske rente ne sme presegati invalidno ali starostno rento, do katere je imel zavarovanec pravico na dan svoje smrti. Prištejejo pa se še prispevki za otroke. V kolikor bi sirotninska renta presegala tako dobljeno vsoto, za toliko se zniža.

Če sta bila oba roditelja zavarovana, potem ima popolna sirota pravico na dve petini invalidne rente onega roditelja, ki je imel pravico na višjo invalidno, oziroma starostno rento.

Če prejema sirota kak dohodek od drugega zavarovanja, potem se mu izplačuje samo oni del sirotninske rente, do katerega sirotninska renta presega oni drugi dohodek.

Odpravnina.

Na odpravnino imajo v višini enoletne rente (pri smrti zavarovanca pred potekom čakalne dobe) pravico preostali sorodniki, h katerim se štejejo: žena, mož, otroci, starši in bratje ter sestre, toda

starši, bratje in sestre samo tedaj, če so živeli z zavarovancem v skupnem gospodinjstvu vsaj pol leta pred njegovo smrtjo in če so bili navezani na vzdrževanje z njegove strani.

Odpravnina se izplača v višini enoletne rente tudi po preteku čakalne dobe v takih primerih, ko vdova nima pravice do invalidne rente. Če postane vdova pozneje invalidna in se ji odmeri vdovska renta do pet let po moževi smrti, se odšteje vsota, ki se ji je izplačala kot odpravnina. Odpravnina se v obeh primerih izplača brez državnih prispevkov. Osrednja socijalna zavarovalnica more tem vdovam nakloniti tudi podporo do polovične višine zavarovančevih dohodkov.

Državni prispevek smo že navedli v posameznih primerih invalidnega in starostnega zavarovanja in znaša pri invalidnem in starostnem zavarovanju 500 Kč, vdovski renti 250 Kč, sirotninski renti 100 Kč in pri popolni osirotelosti 200 Kč. Vsota 500 Kč se ne sme v nobenem primeru prekoračiti. Pri odpravninah se državni prispevek ne vštevja. Tudi se ne izplačuje v primerih, kjer ima zavarovanec poleg socijalne rente preko 6000 Kč letnih prejemkov. Če uživa zavarovanec kakšne druge javnopravne podpore, potem se izplačuje državni prispevek le v toliko, v kolikor presega omenjene podpore.

Pravice tužcev.

Tujim državljanom se izplačuje državni prispevek samo tedaj, če se v njihovih državah enako postopa proti češkoslovaškim državljanom.

Mesto denarnih prejemkov se morejo z njihovim dovoljenjem dati tudi v oskrbo dobroteljskih zavodov, n. pr. sirotišnic, hiralnic itd.

Splošne določbe.

Zakon dopušča tudi nadzorovanje preko določene osnove, katero lahko OSZ izvede. Nadeja govori zakon o ohranitvi zavarovančevih pravic. Če je bil zavarovanec zavarovan preko treh let, more obdržati svoje pravice s plačevanjem priznavalnega prispevka 10 Kč letno. Če prestopi iz tega zavarovanja v pokojninsko zavarovanje ali državno službo, vplača zanj OSZ pripadajoče premije novemu zavodu, oziroma delodajalcu.

Rente se izplačujejo v mesečnih obrokih naprej. Ne izplačajo se pri nastopu kazni, ki ima trajati dalje od enega meseca. Pač pa se v tem primeru renta izplača družini, če je navezana na vzdrževanje s strani kaznjencea.

Osrednja socijalna zavarovalnica je po zakonu upravičena mesto denarnih sredstev nuditi zavarovancu zdravljenje v sanatorijih, bolnicah itd. v svrhu zopetne pridobitve izgubljenega zdravja. V času tega zdravljenja ne sme delodajalec zavarovanca odpustiti iz službe.

Spore, ki bi nastali iz socijalnega zavarovanja, odloča zavarovalno sodišče.

*

To so osnovne določbe novega češkoslovaškega zakona o spcialnem zavarovanju. Čeprav vsebuje nekaj hib, vendar predstavlja v celoti v resnici ogromno delo, do katerega v naši državi bržkone še tako kmalu ne bo prišlo.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

narja točno določena, in če bi se istočasno uveljavila druga narodno-gospodarska resnica, da namreč industrijski izdelki ne smejo imeti višje cene od svoje vrednosti v agrar-

nih produktih, pa bi mogla Evropa doseči bogastvo, ki bi bilo zmožno proizvajati stalno nove vrednote in si pridobiti enako stališče z gospodarstvom Amerike.

Politični pregled.

Zopet bolgarski vpad na naše ozemlje. Prošli četrtek je okoli 50 mož broječa četa bolgarskih komitašev pri Krivi Palanki prekorala našo mejo in prišlo je do ostrega spopada med njimi in našimi orožniki, katerim je prihitelo na pomoč tudi naše obmejno prebivalstvo. Posrečilo se je sicer komitaše popolnoma obkoliti, vendar pa se je boj zavlekel pozno v noč in pod varstvom teme je obupno borečim se Bolgarom uspelo z bombami prebiti obdajajoči jih kordon in pobegniti. Zasedovanje je ostalo brez uspeha. V borbi sta bila ubita dva naša orožnika in en civilist je bil težko ranjen. Ali in koliko so imeli nasprotniki mrtvecev in ranjencev, se ni dalo ugotoviti. — Javnosti se je vsled tega drznega napada, ki kaže, da se makedonstvujušči še vedno niso pomirili, polastilo veliko razburjenje in vse časopisje zahteva od vlade energično akcijo v Sofiji, ki mora enkrat za vselej preprečiti podobna vznemirjenja našega obmejnega prebivalstva. Izgleda pa, da se naš zunanji minister dr. Ninčič preveč boji mednarodnih komplikacij in da vsled tega zopet ne bo nastopil z ono energijo in poudarkom, kot bi bil pri tej zadevi potreben. Z druge strani pa se poroča, da pride bržkone do skupne intervencije Jugoslavije, Grčije in Rumunije in da bo zadevna nota zelo ostra, ter da se bo Bulgariji zagrozilo celo z eventualno vojno intervencijo.

Zopet novo zatiranje podjarmljenih rojakov. Tržaški prefekt je z dekretom razpustil strokovno organizacijo jugoslovanskih učiteljev v Italiji «Učiteljsko zvezo» in vse njene podružnice. Kot vzrok se navaja, da vsled novega fašistovskega sindikalnega zakona nima zveza nobenega razloga za obstoj. S tem je prizadejan kulturnemu življenju naših trpinov v Italiji zopet strahovit udarec. Italija in njen fašizem pač hoče z vsemi sredstvi zatreti vsako sled jugoslovanskega življa v podjarmljenih krajih, toda mi dvomimo, da bi se ji to posrečilo. Fašizem je od danes na jutri, naš narod pa je iz stoletij v stoletja.

Razdor med beograjskimi radikali popoln. Boj za vlado na beograjskem magistratu se še vedno nadaljuje. Kar se tiče radikalov, je prišlo med njimi do popolnega razkola. Dosedanji podžupan Miloš Bobić se je namreč uprl sklepu glavnega odbora stranke in je sklical sestanek svojih zaupnikov, katerega pa je policija razgnala. Nato je bila na Bobićevem stanovanju sestavljena in podpisana oddeljena kandidatna lista z Bobićem kot nosilecem. Ta lista je že vložena pri sodišču. S tem je končoveljavno preprečen enoten nastop radikalov, prav tako pa tudi enoten nastop opozicije, o katerem so zadnje dni že krožile pozitivne vesti.

Nove aretacije komunistov. V Beogradu so te dni aretirali zopet več komunističnih voditeljev zaradi udeležbe na nekem komunističnem kongresu v inozemstvu, na katerem je bilo sprejetih več resolucij glede nadaljnjega komunističnega delovanja v Jugoslaviji. Te resolucije so se pri prijetih komunistih tudi našle in so nekateri že vse priznali.

Pred krizo v zagrebškem občinskem svetu. Frankovci, ki razpolagajo v zagrebškem občinskem svetu z 9 mandati, so obvestili župana Heinzla, da izstopajo iz njegove večine. Vzrokov ne navajajo, toda čuje se, da jim je župan premalo separatističen. Nadalje krožijo v poučenih krogih vesti, da frankovci in zajedničarji jeseni ne bodo odobrili mestnega proračuna, vsled česar bi prišlo do krize v občinskem svetu in bi se morale razpisati nove občinske volitve.

Skupna delavska lista v Ljubljani. Beograjsko «Radniško jedinstvo» poroča, da bo ljubljansko delavstvo pri občinskih volitvah, ki se bodo kmalu vršile, nastopilo z enotno listo. Kakor bi to bilo zelo želeli, vendar gornja vest ne odgovarja resnici in je imenovani list za enkrat nasedel dopisniku, kateremu je želja že dejanje. Vsaj za enkrat niti nihče ne ve, kdaj se bodo volitve sploh vršile.

Strokovni vestnik.

Iz tajništva. V zadnjem času prihajajo pritožbe, da članstvo ne prejema v redu časopisa. Krivda glede tega ne leži na tajništvu ali upravi lista, temveč skoro povsod na odborih, ki nam redno ne dostavljajo seznamov plačane članarine. Pošiljajte redno in točno seznane vplačane članarine, pa bodo tudi pritožbe glede lista ponehale.

Slike ptujske proslave. Tajništvo ima na razpolago slike binkoštnih proslav iz Ptuja. Velike slike so po 40 dinarjev, srednje po 20 in razglednice po 5 dinarjev. Naroča se jih pri tajništvu in je denar za naročilo takoj vposlati. Nabavite si spominske slike iz Ptuja!

DOMZALE. Tukajšnja tovarna «Bistra» je v zadnjem času popolnoma ustavila obratovanje in odpustila vse delavstvo. Domačini so tako po parletnem službovanju ostali brez vsega na cesti. Kaj je dovedlo družbo do ustavitve obrata, nam ni znano. O tem prihodnjič več. Naše narodnozavedno delavstvo bo imelo ta teden sestanek in si bo osnovalo podružnico Narodne strokovne zveze, ki je za naš kraj nujno potrebna. O sestanku v prihodnji številki več.

PTUJ. Tukajšnja podružnica Narodno-socialne strokovne zveze sklicuje na nedeljo 8. avgusta t. l. ob 10. uri dopoldne v posebni sobi «Društvenega doma» člansko zborovanje, na katerem poroča delegat iz Ljubljane. Z ozirom na važnost dnevnega reda, prosim vsi in točno. — Isti dan popoldne pri-

redi podružnica izlet v Trakoščan, kjer si ogledajo člani znamenitosti gradu grofa Draškovića. Vabim vse člane, da se polnoštevilno udeležijo izleta. — Predsednik.

KRIZOVCI PRI LJUTOMERU. V našem kraju se je pričelo resno gibanje za ustanovitev podružnice Narodno-strokovne zveze. Prihodnji teden bo pri nas informativni sestanek, na katerem izvolimo pripravljalni odbor in v najkrajšem času ustanovimo podružnico.

ČRNA PRI PREVALJAH. Iz našega kraja se že dolgo nismo oglašili. Zato pa nikar ne mislite, da spimo. Smo resno na delu in pridobivamo novih članov, da nas bo na ustanovnem občnem zboru čimveč. Naši sodrugi nas sicer po strani gledajo in niso nič kaj zadovoljni, da smo si ustanovili svojo organizacijo. Pa se bodo morali že tudi temu privaditi in si izbiti iz glave, da imajo samo oni monopol na naše domače delavstvo. Pa še prihodnjič kaj.

MEŽICA PRI ČRNI. Tukajšnji pripravljalni odbor je pridno na delu in je zbral že lepo število članstva, vzlic temu, da se na delavstvo vrši pritisk, naj se ogiblje nove zveze. Naše narodnozavedno delavstvo se ne dá begati in se zateka v edino pravo svojo organizacijo, na katero je dolgo čakal. V najkrajšem času bomo imeli ustanovni občni zbor in smo centralo že naprosili, da vloži pravila. Novic iz našega kraja nimamo veliko. Zi-

vimo vsakodnevno življenje in čakamo na boljše čase, ki pa nikakor nočejo priti. Za danes naj bo dovolj, pa še drugič kaj.

JESENICE. Podružnica NSSZ na Jesenicah je imela v soboto ob 7. uri zvečer v svojem društvenem lokalu pri «Werglesu» na Savi redno sejo, na kateri se je razpravljalo marsikaj zelo važnega o nadaljnjem delu na strokovnem polju. Konstatiralo se je, da zadnje čase podružnica precej narasča, za kar gre hvala agilnemu odboru. V društvenem lokalu, kjer posluje redno dnevno naš strokovni okrožni tajnik, se dnevno zglašajo naši tovariši z različnimi intervencijami in vprašanji, tako da pride čestokrat do pravih konferenc. Tovariši so pridno poravnali članarino. Plačali so isto vnaprej in ne za nazaj, kot se je to zadnje čase dogajalo. Globoko smo uverjeni, da se naši tovariši zavedajo, da le z delom na kulturnem kakor tudi na strokovnem polju pride zmaga delavstva. — Pozdravljeni vsi, novi naši tovariši!

KRANJ. Prihodnji teden se bo vršil v Kranju informativni sestanek narodnozavednega delavstva, na katerem se bo razpravljalo o ustanovitvi podružnice Narodno-strokovne zveze, ki je za Kranj nujno potrebna z ozirom na veliko število našega domačega delavstva, ki je danes brez organizacije. Socialni demokratje se sicer na vse kriplje trudijo, privabiti v svoj krog vse one, ki si z delom služijo kruh, a jih prav malo privabijo. Onih par, ki jih imamo med nami, si je v laseh kot povsod drugod. Kregajo se in prepirajo ali so za Bernota ali za Kristana ali za Sedeja. In ker sami ne vedo, kam bi prav za prav šli, jim tudi naši delavci ne morejo zaupati in gredo v vrste narodnozavednih delavcev.

SENOVO PRI RAJHENBURGU. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze bo imela 22. avgusta t. l. svoj običajni članski sestanek v rudniški restavraciji. Na ta sestanek že sedaj opozarjamo vse naše člane in jih vabimo, da se istega polnoštevilno udeležijo. Naši članski sestanki so zelo važni in je le želeli, da se jih članstvo tudi res in polnoštevilno udeležuje. Pokažimo, da smo zreli možje, ki se zavedamo, da imamo strokovno organizacijo zato, da se v njej zbiramo in dobimo strokovno izobrazbo. To pa dobimo na sestankih.

TUDI STROKOVNO DELOVANJE. Eni zadnjih «Pravic» se je zdelo potrebno, da ponatisne zahvalo podružnice «Unije» iz Logateca, v kateri se zahvaljuje sodelujočim in darovalcem za podporo o priliki prve svoje veselice v korist brezposelnim tovarišem. Nam se vsekakor zdi prav, če sežejo podružnice tudi po tem sredstvu in pomagajo tako svojim brezposelnim tovarišem, ker danes država brezposelnih ne podpira in tudi pomoč z druge strani prav nerada pride. Ako nam gospodje okrog «Pravice» odprejo kredit za podpiranje brezposelnih, potem damo vsem podružnicam nalog, da veselice ne prireajo. Sicer pa tudi kaže ta dopis v «Pravici», kam pes tace moli. Nas bo veselilo, če še kaj iz naše «Nove Pravde» ponatisnete, ker Vam gotovo večkrat primanjkuje gradiva, kakor kaže ravno zadnji ponatis, ki kaže vso vašo neresnost. Če vam je prav ali ne, dokler imamo v naši sredi brezposelne tovariše, ki imajo lačne družine, bomo še prirejali veselice in jih tako potem lahko podpri.

Združenje strokovnih organizacij v Bolgariji. V Sofiji se je vršil 28. julija velik delavski shod, na katerem se je sklenilo, da se združita Svobodna strokovna organizacija, ki ima centralo v Amsterdamu in pa moskovska Neodvisna strokovna organizacija, ki sta doslej bili ločeni. Odslej se bosta nazivali Združena strokovna organizacija Bolgarije. Priključi se Amsterdamu. Shod se je vršil po dovršenih pogajanjih, ki so se vršila že delj časa in so hitro napredovala. Nova združena organizacija si zgradi lastno poslopje in izda svoj list.

Nova zmaga osemurnika. Belgijski senat je z 203 proti 16 glasovom ratificiral washingtonsko pogodbo o osemurnem delavniku. 11 senatorjev ni glasovalo.

Po drugih državah.

Krvav kulturni boj v Mehiki. V nedeljo dne 1. avgusta je stopil v Mehiki v veljavo novi cerkveni zakon, ki je povzročil že pred svojim uveljavljanjem toliko razburjenja. Sedaj je prišlo že ponovno do krvoprelitja, ker se katoličani nakakor nočejo pokoriti zakonu, ki pomenja konec vatičanske politične moči v Mehiki, katero so duhovniki in menihi skozi stoletja izmозgavali do krvi. Katoličani se oborožujejo in izvršenih je bilo že več atentatov na vladne osebnosti. Senator Galvan je bil pri nekem spopadu ustreljen. Vlada je izgnala voditelja papeške nunciature Crespija ter proglasila v vsej državi izjemno stanje. Ker se vlada opira na vojaštvo in na velik del strokovno organiziranega delavstva, bo bržkone v kratkem vsak odpor naščuvanih katoličanov udušila.

Atentat na španskega diktatorja. Ko se je pretekli ponedeljek peljal španski diktator in mini-

strski predsednik general Primo di Rivera na kolo-dvor v Barceloni, je vrgel proti njemu neki anarhist bodalo, ki pa je obtičalo v avtomobilu. Primo di Rivera je takoj dal ustaviti voz, si hladnokrvno ogledal bodalo, nakar se je mirno odpeljal. Atentatorja so prijeli.

Vojaška kontrola nad Avstrijo ostane. Pri sklepu mirovnih pogodb so se naložile Avstriji gotove obveznosti, katerih izvršitev pa še danes ni popolnoma izpeljana. Sedaj je veleposlaniška konferenca v Parizu odločila, da se nad Avstrijo vojaška kontrola toliko časa ne ukine, dokler ne bodo razpuščene vse tajne organizacije, uničeni stroji za izdelovanje orožja in ves vojni material predan državam Male antante. Tudi se mora spraviti vsa avstrijska vojaška zakonodaja v sklad z določbami mirovnih pogodb.

Tedenske vesti.

— **Glavni odbor uradniške zveze** je izdal komunique, v katerem protestira proti redukciji uradnih plač. Komunique naglašajo, da bi uradništvo mirnejše preneslo težke žrtve, ki se mu nalagajo, če bi vlada določila rok, do katerega naj se plače izplačujejo v manjši izmeri, seveda bi ta rok ne smel biti predolg.

— **Pomoč poplavlencem z doplačilom na vstopnice zabavišč.** Minister notranjih del je na prošnjo »Rdečega križa« odredil, da se pobira na vstopnice v gledališča, kinematografe in druga zabavišča po dva dinarja v korist poplavlencem. Te vsote morajo izročiti lastniki finančnim organom skupno z finančno takso. Ta naredba je stopila v veljavo s 1. avgustom in že so se ji uprli zagrebški lastniki kinematografov, češ, da je nezakonita in da vsled tega omenjenih pribitkov ne bodo pobirali.

— **Kralj in kraljica v Ljubljani.** Preteklo nedeljo sta prisostvovala nogometni tekmi za kraljevi pokal tudi kralj in kraljica, ki sta z zanimanjem sledila igri.

— **Odkritje spomenika kralju Petru I. v Kranju** se je izvršilo zelo svečano. Odkritja sta se udeležila osebno tudi kralj in kraljica. Med drugimi je položila svoj venec tudi razpuščena »Orjuna«.

— **Radić ima srečo z atentatorskimi bombami.** Te dni so v Mitrovici preizkusili bombo, katero je

na Radićev shod v Stari Pazovi prinesel orjunaš Mikić. K bombi so privezali psa in Mikić je bombo prižgal. Malo dima, pes je ostal nepoškodovan. Mikića so izpustili.

— **Umrl je v Karlovih Varih minister pravde Marko Gjuričić.** V vladnih krogih vlada veliko zanimanje za vprašanje njegovega naslednika.

— **Kongres »Jugoslovensko-češkoslovaških lig« in češkoslovaških organizacij v Sloveniji** se vrši letos 7. in 8. avgusta v Ljubljani in na Bledu. Natančen spored v dnevnih listih.

— **Voda pada.** Po poročilih iz vseh krajev je razvidno, da voda povsod naglo pada in da je vsaka nevarnost nadaljnjih poplav odstranjena.

— **Goljufija s starimi 10dinarskimi bankovci.** V Somboru so prijeli več goljufov, ki so izdajali stare 10dinarske bankovce za 100dinarske, katerim so zelo podobni (modrim). Ker so ti 10dinarski bankovci pri nas malo poznani, bi se goljufija še lažje posrečila. Zato pozor pri prejemanju denarja!

— **Trojčke, dve deklici in dečka, je rodila v Beltincih žena poštnega sluga Kara.** Mati in otroci so zdravi in se dobro počutijo.

— **Madžarska izročila politične zločince.** Med našo državo in Madžarsko se je izvršila izmenjava političnih zločincev. Mi smo jih prejeli 16.

Dopisi.

CELJE. Naša preljuba »Delavska Politika«, ki jo mečejo sem in tja in je enkrat v Ljubljani, drugič v Mariboru in tretjič jo najbrže ne bo nikjer, ta »Delavska Politika« je v eni zadnjih števil prinesla tudi prav krvav dopis iz Celja in se z vso silo vrgla v »Unijo« in »Orjuno« in na demokratsko stranko in ne vemo še vse na koga. Le pravega naslova se je izognila. In tega povemo mi. V Celju ni pet ljudi, temveč polna zborovalna soba hotela Union ustanovila pripravljalni odbor Narodno-strokovne zveze, ki šteje ravno 10 ljudi. Ta pripravljalni odbor pa bo v najkrajšem času ustanovil podružnico Narodno-strokovne zveze za Celje in okolico, pa če je to »Delavski Politiki« prav ali ne. Vi tam v Celju in Gaberju kar lepo stojte na straži in če se vam zdi potrebno zabarikadirajte se, pri tem pa ne bodite smešni in zopet ne ponavljajte vaše stare in že do skrajnosti obrabljene fraze, da imate le vi patent na delavstvo. Kar je našega, narodnozavednega, pride k nam, odpadniki naroda in nemčurji pa naj gredo in ostanejo pri vas. Pa se še oglasite. Radi beremo krvave dopise in skrito priznanje, da se za vaše »trdne« postojanke bojite. Mi vstajamo, mi vstajamo in vas je strah!

RUŠE. Kar vsi »narodnozavedni organizirani delavci« so se spravili skupaj, da so mogli napisati v zadnji »Delavski Politiki« dopis iz Ruš, kjer se bavijo z našo »Unijo«. Ne vemo, čemu tak strah, če je v naših vrstah en sam polir, en sam tesar in

z njima še dva »sraborja«, skupno torej štiri osebe. In pred temi osebami tak strah! In zaradi teh ubogih štirih oseb toliko vika in krika in dopis vseh »narodnozavednih organiziranih delavcev«. Kaj pa, če bi jih bilo dvakrat štiri, potem bi morali že mariborske sodruge klicati na pomoč. In tudi pogruntali so jo vsi ti zavedni sodrugi. Jezijo se, ker nismo ne narodni socialisti in ne samostojni demokrati. Škoda jeze! Mi smo v naši strokovni organizaciji samo strokovno organizirani narodnozavedni delavci in kadar se gremo politiko, se gremo pa politiko in takrat vsak zase dobro ve, kaj je in kaj ni. Socij na vsak način nikoli, ne v tem, ne v onem primeru. Vas predobro poznamo. Analfabeti pa smo v toliko, da znamo ločiti slabo od dobrega in obratno in se vas zato ogiblamo. Pa se še spravite vsi skupaj in še kaj napišite, da nam ne bo dolgčas. O vašem velikem poslu za vaše potrebe in pravice pa prihodnjič enkrat več. Mi imamo čas tudi za to, da govorimo o vas in povemo poštenemu ljudstvu, naj se boji nemških hlapcev.

Kragujevac. Ze dolgo sem v Kragujevcu in šele danes najdem priliko, da se kaj oglasim. Pri tem pa zopet prav nič veselih novic. V prvi vrsti se mi zdi potrebno omenjati žalostno usodo naših zidarjev, ki so zvaljeni semkaj in potem tu umirajo gladu. Tukajšnje centralo gradi tudi slovenska tvrdka Varšek in Polgar, ki je razglasila preko ljubljanske borze dela, da rabi precej delavstva, predvsem zidarjev in tesarjev. Na poziv je prišlo v Kragujevac prav lepo število naših ljudi. Tvrdka jim je predložila pogoje za akordno delo in pristavila, da lahko gredo, če jim niso dovolj. Ker so pogoji navadno sramotni, ti naši trpini dela ne morejo sprejeti in tavaajo potem lačni po Kragujevcu, iščejo si kosčka kruha. Oni pa, ki je v delo sprejet, doživi, da ga čez par dni družba na kratko odslovi in ostane tak revež potem na cesti in išče kruha. Pri tem je najhujše to, da nosijo vse vozne stroške delavci sami in pridejo navadno semkaj brez denarja v žepu. Kako se potem preživljajo, si lahko vsak sam misli. Mi bi opozorili s tem Državno borzo dela, naj nikar ne pošilja in priporoča delavstvu pot v Kragujevac. Delavstvo samo pa naj tudi ne hodi na slepo srečo na daleč, ker imamo tukaj veliko brezposelnih, med njimi precej naših. No, za danes dovolj, pa prihodnjič še kaj iz Srbije. — Vaš M.

Jesenice. Krajevna organizacija NSS na Jesenicah je imela v nedeljo 1. t. m. pri g. Kobalu na Savi svojo redno sejo, kateri je predsedoval predsednik tov. Rade Lavseger. Odbor je pridno na delu in gre vsem tovarišem v vseh ozirih na roko. Okrožni tajnik, kateri posluje dnevno, naznanja vsem tovarišem, da je ob vsaki priliki vsem tovarišem na razpolago. Za bodoče delo zbiramo zavedni material, katerega vidno občutijo že tudi nasprotne organizacije, a osobito jeseniški sodrugi. Tovariši, vsi na delo in z njim do zmage!

Inserirajte v »Novi Pravdi«!

Palača Okrožnega urada za zavarovanje delavcev
Miklošičeva cesta štev. 20

Moderne higijensko urejene
kadne in pršne kopeli

odprte za moške in ženske vsak delavnik razen o ponedeljkih od
8 do 18.30, ob nedeljah in praznikih od 8 do 12.

Kadna kopel s perilom in milom . . Din 12.—

Pršna kopel s perilom in milom . . Din 6.—

blok za 10 kopeli pa samo . . . Din 100.—

blok za 10 kopeli pa samo . . . Din 50.—

Pršne kopeli za zavarovane člane urada s perilom in milom Din 3.—

Ženski vestnik.

Služkinja.

Gornji naziv je star in vendar bi se ga principijelno ne smeli posluževati. «Služkinja» ni samo služkinja, temveč je več, ona je pomočnica v gospodinjstvu, ženska, ki ji zaupamo čisto ne le vse domačije, temveč tudi otroke, z eno besedo: ženska, brez katere bi si celo izkušena gospodinja marsikdaj ne znala pomagati, če ne bi bila v resnici pomočnica.

Stalno se pretresava vprašanje «služkinji» in vendar je še vedno nerešeno. Pri ljudeh je včasih zakoreninjen kak bedast predsodek ali naziranje, pa kljub vsej svoji bedastoči stoji trdno, kakor znameniti «kitajski zid».

Mnogo se dela in stori, da bi se ga izkoreninilo, pa se razmere kljub temu ne izboljšajo. Še vedno se gleda na služkinjo kot na nekaj manjvrednega od delodajalcev. In vendar leži čisto vse breme gospodarstva na taki služkinji in čudno bi izgledalo v tem gospodinjstvu, če bi ga vzela v roke — gospa.

Ustanovljene so bile že različne organizacije, v katerih naj bi se pomočnice v gospodinjstvu poučevale o svojih pravicah in dolžnostih. Toda s poukom bi bilo treba pričeti pri drugem koncu. Najprej bi bilo treba zagrmeti nad «gospodi» in «gospemi» ali «milostljivimi» obojega spola. Naj se oni že vendar enkrat otresejo naziranja o «služkinji» kot manjvrednemu stvoru, ki je ustvarjeno samo k njihovi udobnosti in sitnarijam in naj opuste nepravilno misel, da bo izgubila «služkinja» «respekt» pred njimi, če se bo podrl med njimi mejnik napihnjene domišljivosti in nerazumevanja.

Organizirana služkinja! Že to zadostuje, da se bo gledalo nanjo s strani delodajalcev kot na sumljivo osebo. In vendar: če se snide inteligentna gospa s podobnim dekletom, kako dobro izhaja druga z drugo, pa čeprav bi bilo dekle — organizirano.

Česa je potreba? Predvsem, da se gospa zave, da je «služkinja» tudi človek, čuteč in včasih zelo inteligenten človek, in da to tudi pokaže. S tem ne bo izgubila ničesar na svoji časti, niti je dekle ne bo manj spoštovalo ali postopalo manj vljudno napram njej. Nasprotno, občutljiva duša, v tem pogledu bogve kolikokrat že ranjena, bo gotovo tako ponašanje pravilno cenila in povračala s hvaležnostjo.

Kazati pa «služkinji», da mora garati za vas do izčrpanja svojih moči zato, ker jo plačate in zato, ker je «samo» služkinja, pri tem pa zahtevati, da bi delala za vas vestno in pošteno, pri tem pa še imela rada vaše otroke, je malo preveč zahtevano. Le pokažite, da cenite njeno delo, bodite ljubeznivi z njo in ne zahtevajte nemogočih stvari od nje, pa boste videli, kako gladko pojde vse.

Služba! Koliko ljudi služi? Eden državi, drugi akcionarjem ali zasebnim šefom in vendar so te včasih veliki gospodje, pa vseeno — služijo.

Kako bomo srečni v zakonu

1. «V zdravem telesu zdrav duh.» V zakon stopajte zdravi!

2. Bodite drug drugemu prijatelji. Mož naj nima zvestejšega, udanejšega in iskrenejšega prijatelja od žene.

3. Ne samo med seboj, temveč tudi napram prijateljem, in še posebno proti neprijateljem se obnašajte mirno in dostojno.

4. Žena naj ne živi preko sredstev svojega moža. Ni treba, da bi imela vse, kar vidi pri drugih.

5. Izženi zavist iz svoje duše, drugače ti pripravi mnogo trpkosti tudi v sicer zadovoljnem zakonu. Tvoj dom, pa če je še tako reven, je raj, če je prost dolgov in prepira.

6. Ohrani si veselo misel.

7. Vsi smo zmotljivi. Zmote odpuščajmo, sami se jih varujmo.

8. Mož naj ostane ljubimec svoje žene. Vsaka žena se rada dopade in se pusti rada občudovati. Mož naj torej ne varčuje s pokloni in pohvalo po zaslugi.

9. Žena naj neguje svojo zunanost in ostane napram svojemu možu vljudna in nežna ne le pred svatbo in v medenih tednih. Medsebojna skrb za udobnost drugega osladi življenje.

10. Medsebojno spoštovanje, negovanje, zaupanje, razumevanje in prijateljstvo so poročstvo zadovoljnega in srečnega zakona.

★

Delovna izdatnost žensk. Voditelj ameriškega urada za povišanje delovne izdatnosti, Herbert Brown, se peča že 23 let s proučevanjem delovne izdatnosti pri nameščencih ameriške vlade. On pravi: «Od vseh žensk, katere sem opazoval pri delu, so se najbolj izkazale stare device. Ko se enkrat izmirijo z mislijo, da ne bo z mojitvijo nič, posvete vse svoje misli izključno delu, medtem ko mlada dekleta bolj mislijo na svoje ženine kot na svoje delo. Tudi vdove ne delajo tako dobro. Preveč premišlujejo o svoji preteklosti in nimajo uravnovešenega temperamenta, tako da vlada v uradu nekako nemirno ozračje. Vitke ženske v splošnem delajo bolj kakor debele.»

Nuna doktor. Na dunajskem vseučilišču je bila promovirana za doktorja filozofije nuna Marija Večerkova. Je to prva doktorska diploma na dunaj-

ski univerzi, ki je bila izdana nuni. Tudi na ljubljanski filozofski fakulteti je vpisana neka nuna.

— **Kmetijsko - gospodinjstva šola Kmetijske družbe v Marijanišču v Ljubljani.** Začetkom oktobra t. l. otvori kmetijsko-gospodinjstva šola v Marijanišču svoj petindvajseti tečaj, ki bo trajal enajst mesecev, t. j. do konca avgusta leta 1927. V tem zavodu se poučujejo kmetijska dekleta teoretično in praktično v kuhanju, šivanju, pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu in drugih predmetih, katerih znanje je potrebno vsaki gospodinjici na deželi. V ta gospodinjstvi tečaj se sprejmejo dekleta kmetijskih staršev, ki so dopolnili najmanj 16. leto. Prošnje za sprejem v ta zavod, naslovljene na Kmetijsko družbo v Ljubljani, je vložiti do 15. avgusta t. l. ter jim priložiti: zadnje šolsko izpričevalo, zdravniško izpričevalo, obvezno pismo staršev glede plačevanja mesečnih prispevkov ter navesti stan in poklic staršev. Mesečna oskrbnina za hrano, stanovanje in šolanje znaša 500 Din. Vsa podrobnejša pojasnila dobivajo prošilke pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

Litva proti poljubovanju rok. Petindvajset litvskih zdravnikov, med njimi trije univerzitetni profesorji in rektor univerze v Kovnu, so izdali na javnost poziv, v katerem zahtevajo odstranitev navade poljubovanja rok; to je namreč popolnoma nehigijenično in poleg tega slabo posnemanje tujih razvad. Litvske dame se pozivajo, da naj nikomur več ne podajo roke k poljubu. V istem zmislu se je obrnilo na javnost pred kratkim društvo litvskih častnikov.

Pogovor o tem in onem.

Čuden dokaz zakonske zvestobe.

Na zelo neobičajen način je skušala dokazati zvestobo svojemu ljubosumnemu soprogu neka gospa v Parizu, po imenu Jeanne Florentine.

Na terasi kavarne v Boulonskem gozdiču je sedel Anglež Marcel Leyer z večimi damami, katerim je živahno dvoril. Naenkrat je obstal pred kavarno majhen in eleganten avtomobil, katerega je ravnala belo oblečena dama. Stopila je iz avtomobila, naglo pogledala po terasi, pristopila h gospodu Leyerju in oddala nanj dva strela iz majhnega revolverja. Nato je naglo zopet sedla v avtomobil in se odpeljala.

En strel g. Leyerja ni pogodil, drugi pa ga je samo lahko ranil. Leyer je spoznal v napadalki svojo najboljšo prijateljico in jo je naznanil policiji (Angleži so res nekavalirski). Čez dobro uro je že bila gospa Florentine prijeta in preiskovalni uradnik je bil zelo presenečen, ko mu je povedala, zakaj da je streljala na Leyerja. Dejala je namreč, da jo je njen mož sumničil ljubavnega razmerja z Leyerjem in da bi mu dokazala, da v Leyerja res ni zaljubljena, se je odločila, da ga v kavarni malo obstreli. Res čuden način dokazovanja zakonske zvestobe. Če je sedaj mož odrešen ljubosumnosti, tega poročilo ne pove. Najbrže še ne, ker ljubosumnost je trdovratna bolezen.

Zgodovina poljubovanja.

Oskulogija (veda o poljubovanju) je stroka, katero si je izbral profesor o romanski filologiji (jezikoslovju) na kodanjski univerzi, Kristoffer Nyrop. Pred kratkim je izdal knjigo «Poljub in njegova zgodovina», v kateri našteva različne definicije svetovnih avtorjev o poljubu in navaja, da v Evropi poljub še pred pol stoletja ni bil splošno znan; to trditev upira na poročila gotovega angleškega potnika po Finskem, kjer je naš poljub nadomestoval še malajski način poljubovanja, pri katerem se nos dotakne nosu.

V Evropo je prišel poljub iz Orijenta, kjer je bil znan že v starem veku. V krščanstvo ga je uvedel apostol Pavel.

Profesor Nyrop tudi razlikuje poljub med zaročencema, poljub med sorodniki, poslovljni poljub, materinski poljub, rokopoljub, judovski poljub, plamenec, zaljubljen, prijateljski itd. poljub. O ljubavnem poljubu pravi učenjak, da je plamenec izraz hrepenenja po večno mladi ljubezni.

To je goreča molitev žgočega hrepenenja. Z njim se ne da primerjati niti prekrasno delo znamenitega umetnika — — — . Mož postane suženj takega poljuba, žena ukroti z njim največjega divjaka.

Kar se tiče števila poljubov, smatra profesor Nyrop, da z enim samim poljubom moški ne pridobi nobene ženske. Že stari rimski Catulus je pisal o tisočih in stotih in zopet tisočih poljubih in tudi Heinrich Heine piše o poljubih, «ki so ranili ustnice in jih zopet zacelili.»

Poljubovanje je zanimalo učenjake že koncem 17. stoletja in čeprav se je sedaj moderna znanost pričela iz zdravstvenih ozirnov boriti proti poljubovanju, vendar danski učenjak ne veruje, da bi poljub, vsaj ljubezenski, še kdaj izginil s sveta.

Govorica barv.

Vsakdo ve, da imajo barve svoj pomen in zato ne bomo ponavljali, kakšen pomen ima bela, rmena, zelena, modra ali rdeča barva. Tudi ne bomo govorili o barvah kot takih, temveč o državnih zastavah in njihovih barvah.

Vidimo namreč gotovo zvezo med barvami državnih praporov in značajem, navadami, medsebojnimi stiki in simpatijami narodov.

Slovani imajo tako rekoč vsi v raznih kombinacijah belo, modro in rdečo barvo, samo Poljaki in Bolgari nimajo treh barv — in resnično, oba naroda sta se v gotovih slučajih ponašala tako, da tega ne moremo odobravati. Poljaki imajo belo-rdečo, Bolgari belo-zeleno-rdečo državno zastavo. Rusija, Češkoslovaška republika in Jugoslavija imajo iste barve, prav tako tudi Francija, s katero nas vežejo tople simpatije. Tudi Anglija in Amerika imajo svoje zastave sestavljene iz bele, modre in rdeče barve.

Povsod ista harmonija teh gotovo najlepših vseh barv.

Od vseh antantnih držav edino Italija nima modre barve in znano je protislovansko stališče Italijanov. Imena Zader, Trst, Gorica, Reka govore sama. Barve Italije so iste kot barve Madžarske in pridružijo se jim barve Bolgarske, ki je v svetovni vojni izdala Slovanstvo in stopila na stran Nemcev, Madžarov in Turkov.

In zanimivo je, da imajo vse države, ki obkrožajo našo državo in ki so nam vse prej, nego naklenjene, sestavljene zastave iz bele, zelene in rdeče barve.

Barve ČSR. so bela-modra-rdeča in SHŠ, njihova najožja zaveznica, imamo državne barve modra-bela-rdeča, Slovenci pa popolnoma isto: belo-modro-rdečo.

Pirati imajo rdečo zastavo, Prusi črno-belo, cesarska in sedanja Nemčija črno-belo-črno.

Ladje na morju in narodi na suhem se spoznavajo po zastavah, po praporu se spozna sovražnik.

Če greste po svetu in vidite zastave narodov in držav, potem vedite, da ste povsod, kjer v katerikoli sestavi vidite tri naše barve belo, modro in rdečo, med prijatelji in ponašajte se po tem.

Pazite pa se pred zeleno barvo v praporu! Tu je skoro vedno sovražnik v zasedi.

75 razporok v eni uri.

Resničen rekord v sodnem postopanju in obenem v osrečevanju nesrečnih zakoncev je dosegel sodnik G. Howard v Atlanti. Zakoni v tem mestu so morali biti zelo žalostni, ker sodišče je prejelo kar cele kupe tožb na razporoko. Na sodišču niso vedeli ne kod ne kam in kupi aktov so postajali dnevno večji. Končno pa se je vendar našel mož, ki je imel pogum, razvozlati težavni problem. Ta čudežni mož je bil omenjeni sodnik Howard. V eni uri je razporočil 75 zakonov. Sodno postopanje je vodil Howard tako, da je vprašal zakonce po vzroku želje po razporoki, priče pa po dejanskem stanju. Dopustil ni nobenega drugega pojasnjevanja. Tako je mogel v eni uri odpraviti vseh 75 parov.

Najslavnejši gorski vodnik.

V švicarskem Courmayerju je imel pred nekoliko meseci sedemdesetletnico starček Jožef Petigax, ki je gotovo bil najslavnejši gorski vodnik sveta. Šele danes more zvedeti človeštvo o njegovi hrabrosti in njegovih raziskovalnih potovanjih, ker sedaj so našli njegov natančen, čeprav zelo preprosto pisan dnevnik, v katerem so opisana vsa njegova potovanja po svetu, posebno pa ekspedicije, katere je napravil skupno z znanim raziskovalcem vojvodo Abruškim.

Poslednji dve leti ni več vodil bogatih tujcev preko ledenih poljan švicarskih Alp, dasi je bil še zelo čil. Posedaval je le še pred vodniško pisarno v Courmayerju in ogledoval posamezne ekspedicije, ki so se odpravljale v gore. Noben slaven alpinist ni pozabil v Švici obiskati tega najslavnejšega gorskega vodnika in porazgovoriti se z njim o starih časih in izvršenih gorskih turah.

Jožef Petigax prav za prav ni bil toliko vodnik kot potnik in raziskovalec. Vzgojen v tej težki stroki na ledenikih Mont Blanca, Cervina in Dolenta, je spoznal tekom svojega življenja vsa morja in vsa pogorja zemeljske krogle. Njegov dnevnik, ko bo enkrat izdan, bo eden najznamenitših potopisov zadnjega stoletja, čeprav so se njegove slavne ture pričele šele, ko je bil že 40 let star. Leta 1897, ga je vojvoda Abruški najel s tremi drugimi slavnimi vodniki za ekspedicijo na goro Sv. Ilije, najvišji doslej doseženi vrh na pol-

otoku Aljaski (5514 m). Pri tej zelo nevarni ekspediciji je bil Petigax prvi, ki je stopil na vrh omenjene gore, kamor pred njim še ni stopila človeška noga. Od leta 1900. je postal neločljivo spremljevalec vojvode in zgodovina raziskovanj do tedaj nepristopnih višin imenuje najpogostejše prav to dvojico. Vojvoda Abruški se je imel v ostalem neštevilnokrat zahvaliti za svoje življenje svojemu vodniku. Leta 1900. je dosegel z vojvodo do takrat najbolj severno točko naše zemlje v 86. severni širinski stopinji. Višinski rekord je dosegel pri ekspediciji z Ludovikom Savojskim na Goldwin Anstenu (7498 m), kateri rekord je bil potolčen šele leta 1922. pri drugi ekspediciji na Mont Everest. S slavnim dr. Filipom je zaporedoma zmagoval nepristopne vrhove v Himalaji in tudi Cordiljeri s svojimi nedostopnimi vrhovi so se morali ponižati pod noge tega neustrašenega Švicarja. V celoti se je udeležil nad 7000 gorskih tur in kot prvi je stopil na 76 vrhov v raznih pogorjih, katerih ni imel pod seboj še nihče pred njim.

Zgodovina ruskih dijamantov.

Dragulje «Ruskega dijamantnega zaklada» je nedavno preiskal strokovnjak Ferihman in jih popisal v ruskem znanstvenem vestniku, kjer je napisal in popravil tudi razne legende o teh dragocenih in redkih kamnih. «Šah», ki je indijskega izvora, ima vrezane tri datume raznega izvora. Prvi datum je bil vrezan leta 1591., kmalu nato pa je ta dijamant prešel v last Velikega Mogula in leta 1665. ga je opazil Tavernier v palači Anreng-Zeba. Leta 1739. se ga je polastil perzijski šah Nadir, ki ga je odnesel v Perzijo. Leta 1829. je bil darovan ruskemu carju kot odškodnina za smrt ruskega diplomata, ki je bil umorjen v Teheranu. Največji dijamant celega zaklada je «Orlov», katerega Ferihman istoveti z «Velikim Mogulom», katerega je leta 1665. popisal Tavernier. Ko je šah Nadir zavzel mesto Delhi v Indiji, je «Orlov» kralj njegov tron skupno s «Koh-i-noorom». Kmalu pa je bil Orlov ukraden in po mnogih pustolovščinah ga je kupil princ Orlov in ga podaril carici Katarini II. — «Koh-i-noor», katerega so često popisovali kot «Velikega Mogula», je darovala leta 1850. Vzhodnoindijska Kompanija angleški kraljici Viktoriji. Leta 1862. pa je dobil novo obliko, ker so ga iznova obrusili.

Nov način zdravljenja na širokem morju.

Do sedaj smo smatrali za morská zdravilišča in okrevališča samo kraje na morskem obrežju, toda francoski listi že dalj časa živalno propagirajo zdravljenje na širokem morju. Tako zdravljenje predpisujejo, v kolikor to dopuščajo bolnikova denarna sredstva in značaj bolezni, tudi angleški in nemški zdravniki, posebno pri slabokrvnosti, nevrasteniji, skrofulozi, jetiki in milejšem stadiju in okrevanju sploh.

Razlika med ozračjem na morskem obrežju in ozračjem na širokem morju obstoji v tem, da je podnebje na obrežju nestalno in preveč menljivo, podnebje na širokem morju pa stalnejše, zrak volikejši, kar koristi posebno pri malariji, lažjih pljučnih boleznih, pri utrujenosti vsled prenapora, nevrasteničnih težavah, pomanjkanju spanja in želodčnih slabostih. Zdravljenje na širokem morju pa ni priporočljivo pri kronični obolenosti želodca in debelega črevesa, srčnih obolenjih, božjasti in dru-

gih krčih, kakor tudi ne pri težjih pljučnih obolenjih, ki so zvezana s pljuvanjem krvi. Od pomorskih prometnih črt so najugodnejše južnoameriške proge vse do Buenos Airesa, ker je na teh morjih ozračje najstalnejše in morje najbolj mirno. Morski bolezniki pa se je treba po možnosti izogibati, ker zelo izčrpava bolnikove moči.

V poslednjem času je postal goreč privrženec zdravljenja na širokem morju ravnatelj oceanografičnega zavoda v Havru, dr. Loir, ki propagira ta način zdravljenja. Sporazumel se je z eno največjih francoskih paroplovnih družb, da bo dovoljevala zdravnikom v svrhu proučevanja novega načina zdravljenja, potovanja po vseh morjih za polovično ceno.

V Franciji ima ideja zdravljenja na širokem morju že mnogo pristašev in ni dvoma, da se bodo zanj pričeli zanimati tudi zdravniki v ostalih državah. Škoda le, da tako zdravljenje, vsaj zaenkrat, še ni pristopno siromašnejšim slojem.

Sedaj se prikazuje že Kristusova stara mati.

Čudežno prikazovanje Device Marije v raznih krajih Slovaške in Podkarpatske Rusije (ČSR) se je dogajalo zadnja leta tako pogosto, da so polagoma prenehala vplivati tudi na najpobožnejše duše. Mati božja je postala tako rekoč vsakodnevni pojav, za katerega se ni že nikdo več zmenil, romarska potovanja so postala redkejša in so na koncu popolnoma prestala, in ker občine, ki so jih počaščevali nebeski obiski, od teh obiskov niso imeli nobenega denarnega dobička več, so tudi ti obiski končno popolnoma izostali in prikazovanj je bilo konec.

Treba priti do novega zaslužka. Na dobro misel so sedaj prišli v Serni v Podkarpatski Rusiji, kjer se je po prestanku prikazovanja Marije pričela prikazovati Kristusova stara mati, sveta Ana. Prvikrat se je prikazala pred dobrim mesecem, od tega časa pa je srečno vas počastila še parkrat s svojim obiskom. Najprej se je prikazala neki deklici, nato nekemu pastirju, pozneje še drugim osebam, ki romajo v čudežno vas. Prebivalstvo že zbira za postavitev kapele sveti Ani, da se bo mogla kar stalno naseliti, in nabranili je že več tisočakov. Novi «čudež» je bil torej dobro izbran in tujski promet je zopet pričel donašati prebivalstvu dober zaslužek. Kateri svetnik ali svetnica pride na vrsto, ko sveta Ana ne bo več «vlekla», se še ne ve, šepeta pa se, da sv. Jožef in za njim njegov oče, tako da bo prišla na vrsto vsa familija in se ne bo morda kdo čutil zapostavljenega.

«Brezalkoholna Produkcija» v Ljubljani, Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Pravde» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ARGUS ima v vseh krajih zanesljive zastopnike.
ARGUS obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb.
ARGUS ove informacije so vedno točne izčrpne in hitre.
ARGUS se nahaja v Beogradu, Vuka Karadžića ulica br. 11.
ARGUS telefon je 6—25, njegov brzojavni naslov Argus.

NAJPOPOLNEJŠI **15 letna garancija** **BREZPLAČEN POUK**
STOEWER šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdkih
L. BARAGA
 Selenburgova ul. 6/I. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Neznani rešitelj.

Lord Hudson in nesrečni zaročenec njegove hčerke sta se po brezuspešnem iskanju šele zjutraj vrnila domov. Pero ni v stanu opisati bolešti in muk, ki so divjale v srcih obeh mož. Saj jima je bila v duhu vedno pred očmi grozna slika — kako Beatrica v svojem obupu blodi po zasneženi samoti, kako je slednjič omagala ter so njeni nežni udje od mraza otrpnili, potem je nastopila smrt — strašna smrt.

Lord Hudson je videti docela pobit, pa tudi lord Weston se komaj še drži pokonci. Vrnila sta se pa samo radi tega, da pokličeta še več ljudi, ki naj iščejo brez vsakega sledu izginito Beatrico. Seveda se hočeta tem ljudem tudi onadva znova priključiti ter ne prej mirovati, dokler se ne najde mrtve deklice. Kajti, da mora biti mrtva, ni mogoče dvomiti, morda se je tudi ponesrečila v kakem prepadu, kjer leži razmesarjena in polomljena.

Oba gospoda sta v sobi, ki služi lordu Hudsonu za pisarno. Pozabljen je ves spor in mržnja, z največjo naglico pišeta obvestila, ki naj se takoj odpošljejo v Dundee. Prav nič ne slišita, da se je pripeljala kočija ter obstala pred vhodom. Tudi ne čujeta glasnega krika začudenja ter obenem veselja, s katerim je dal svojemu iznenadenju izraza edini doma ostali služabnik.

Potem se z vso naglico odprejo vrata, slišati je odmev hitrih korakov, začudeno se spogledujeta oba gospoda, ne vedoč, kaj naj to pomeni. In zopet se odpro vrata — vrata sobe, v kateri se nahajata oba gospoda — potem pa odmeva po tistem prostoru vzklík veselja in radosti.

«Edgar — moj Edgar!»

Lord Weston se od presenečenja ne more ganiti z mesta. Tedaj pa se mu že vrže na prsi vroče ljubljena Beatrica, katero so smatrali za mrtvo. Prvi hip ne vé lord Weston, ali je to le njen duh, ki se je še enkrat prišel posloviti. Ko pa začuti utripanje njenega srca in vroč poljub, ki ga je pritiskala na njegove ustnice, tedaj pa z glasnim vzklikom ovije desnico okrog svoje ljubljene Beatrice. Poleg nju stoji lord Hudson ves iz sebe od presenečenja, pogled mu sedaj menjaje ulaja na ljubo hčerko, pa zopet k vratom. Kajti tamkaj stoji nepoznan mož visoke postave, zavrt v črn plašč. In kar je še bolj zagonetno, je dejstvo, da zakriva obraz tega čudnega moža črna žametna krinka, izpod katere se sveti dvoje oči tako živih, tako spoštovanje vzbujajočih, da si lord Hudson ne upa nagovoriti zagonetnega tujca.

Tedaj pa se Beatrica že iztrga iz objema svojega zaročenca ter plane k očetu.

«Beatrica,» zajecelja oče, «moje drago, ljubo dete — ti živiš?»

«Da, dragi oče, jaz sama sem tu, in tamkaj — tukajle stoji moj rešitelj!»

Lord Weston se obrne k vratom. Nehote se zdrzne, saj to je vendar zagonetni mož, katerega je že dvakrat videl in zadnjikrat celo govoril z njim. In ta zagonetni mož je rešil njegovo Beatrico! Lord Weston hoče pohiteti k njemu, da se mu zahvali,

toda kot okamenel se vsled vpliva njegovih žarečih oči ni v stanu ganiti z mesta.

Sedaj se mu Beatrica znova ovije okrog vratu.

«Edgar, moj Edgar, kako sem srečna, kajti z očetom sta zopet dobra!»

«Da, moja sladka ljubav, skupna bol naju je izmirila, odslej naj naju nič več ne loči, in če bi tudi ves svet naju hotel razdvojiti!»

Blažena od sreče se še tesneje privije k svojemu zaročencu.

Lord Hudson se sedaj približa tujcu s krinko.

«Kako naj se vam zahvalim, vi ste ohranili moje dete pri življenju, kdo ste, plemeniti velikodušni mož, katerega ne bom nikdar pozabil?»

Zagonetni tujec počasi dvigne svojo desnico.

«Nobene zahvale, lord Hudson, nikake zahvale. Stori sem le svojo dolžnost, ko sem rešil pomoči potrebno bitje strašne smrti. In tudi ne sprašujte, kdo sem, tega vam ne morem in ne smem povedati, toda eden mojih že zdavnaj umrlih sorodnikov, ki mi je bil zelo drag, je bil nekoč vaš prijatelj, kateremu ste izkazali velike dobrote, vi in oče lorda Westona!»

Lordu Hudsonu skoro zastane beseda.

«Sedaj vas še enkrat prosim, povejte mi svoje ime — odstranite krinko — kajti celo za slučaj, da bi se morali bati pokazati svoj obraz, vam prisegam, da se rešitelj moje hčerke z naše strani nima bati nobenega izdajstva.»

Zagonetni mož odmaje z glavo.

«To je nemogoče, tudi bi ne poznali, kajti svoji nekdanji ožji domovini sem se že popolnoma od-tujil. Tudi ne bom več dolgo časa ostal tukaj. Preden pa odidem, hočem vašo hčerko oprostiti vseh pastolovk, ki so hotele nedolžno dete uničiti.»

Lord Hudson in Beatricin zaročenec komaj verujeta lastnim ušesom. Kaj je rekel zagonetni tujec? — Beatrici preti nevarnost, toda od koga — zakaj?

«Vi se čudite, in to mi je umljivo,» izpregovori sedaj tujec. «Saj ne morete vedeti, da je lepa pustolovka sama hotela postati lady Weston ter je iz tega razloga najprvo hotela vašo hčerko spraviti ob dobro ime, ko ji pa to ni uspelo, jo pa celo spraviti ob življenje. Da, gospoda moja, tako je kot vam pravim; ni bil gol slučaj, da bi bila gospodična Hudson skoro umrla vsled zmrznjenja, — to je bil poskus umora s strani očarujoče lepe pustolovke!»

Grozno odmevajo te besede, tem groznejše, ker so bile izgovorjene tako mirno. Lord Hudson gleda svoje dete, ki s svojimi modrimi očmi nepremično zre na zagonetnega rešitelja.

«Vašo hčerko hočem varovati,» nadaljuje tajinstveni tujec, «toda to se more zgoditi le tedaj, če prejmeta oba ženska nestvora zaslužen kaznen. Ne samo vas je lokavost teh pustolovk skoro spravila v nesrečo. O, ne, — že mnogi so morali svojo zaupljivost napram njihovim vabam poplačati s svojo krvjo. In tudi mene je ena teh lahkoživk spravila v brezmejno nesrečo, kajti oropala me je najdražjega, kar sem imel, — sedaj pa naj bo konec njihovega pogubnega delovanja!»

Beatrica se strese po vsem životu. Saj so ravno kar izgovorjene besede tako grozeče, tako strašne, kot bi jih smrt sama izgovorila. Pohiteti hoče k možu s krinko, da bi prosila za svoje sovražnice,

tedaj pa se mož nenadoma obrne ter odide iz sobe. Nihče si ne upa stopiti za njim.

Lord Hudson stopi k oknu, vidi vstopiti moža s krinko v kočijo, kočijaž požene in kmalu izgine voz za drevesi v parku.

Beatrica je še vedno v objemu svojega zaročenca, ki je sedaj najsrečnejši človek, da se je izvoljenka vrnila živa, ko je že dvomil, da bi jo sploh še kedaj videl. Lord Hudson motri z mokrimi očmi lepo dvojico, ki se tako vroče objemlje. Z nobenim vprašanjem ne mara motiti njunega veselja, da sta zopet združena, zdi se mu, da bi z vsako besedo onečastil ta svečani trenutek.

Končno izpregovori Beatrica.

«Vse skupaj se mi zdi kot sanje, moja čudodelna rešitev, bivanje pri zagonetnem možu in svidenje, oh, Edgar, kako zelo sem srečna!»

Lord Hudson ne more dalje premagovati svoje radovednosti.

«Beatrica, kdo je ta mož, in kako je prišlo do tega, da te je našel v samoti?»

«Ne vem, dragi oče. Ko me je gospodična Santos pahnila iz sani, tedaj...»

Vzklik ogorčenja in studa, ki sta ga oba moža skoro hkratu izustila, odmeva po sobi.

«To je zavrženka storila? Oh, sedaj šele razumem preje tako zagonetne besede moža s krinko!»

«Za sedaj ne sme nihče zvedeti o tem,» nadaljuje Beatrica, «tajinstveni mož me je zato prosil, tudi mi je sedaj še popolnoma nepojmljivo, zakaj je gospodična Santos to storila, — kajti nikdar ji nisem nič zlega storila, pa tudi sicer je bila napram meni tako ljubezljiva in prijazna. Pa ne, da je nenadoma zblaznela?»

Lord Hudson molči in tudi Lord Weston ne črhne nobene besede, toda z obraza slednjega je sklepati, da uprav čudne misli divjajo v njeni notranjščini.

Beatrica nadaljuje:

«Ko sem padla iz sani, sem vpila na pomoč, potem sem z glavo močno zadela ob tla ter padla v nezavest. Ko sem se prebudila, sem ležala v zelo razkošno opremljenem prostoru. Ves prostor je dozdevno sestojal iz železa ali celo iz jekla.»

«Kako?»

«Da, papa, nisem se zmotila, — dalje so na stenah viseli vsakovrstni instrumenti in morske karte so ležale na mizi, prav kot pri kapetanu R... , so-progu moje prijateljice.»

«Beatrica, ti si sanjala.»

«Ne, oče, bila sem pri polni zavesti, ležala sem na divanu. Pred menoj je stal mož s krinko, ki me je vprašal, kako se počutim. Potem mi je dal par kapljic čudodelnega zdravila, ki mi je takoj dalo zopet moč. Potem mi je mož stavil še nekaj vprašanj, ki so se predvsem tikala Manuele, zlasti pa še služabnika, ki je o priliki izleta s sankami obe dami vozil. Dobila sem vtis, da zagonetni mož ne pozna samo vas, ampak prav dobro tudi obe Španjolki. Ko sem pa izrekla ime Tereza, se je grozno vznemiril. Da, on pozna vse!»

«Kdo neki le more biti?» (Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega najboljši je švicarski pletilni stroj „Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.